

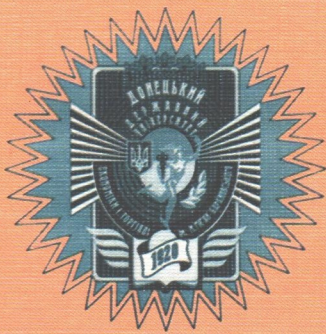
21

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ВІСНИК

4 (16)' 2002

ДОНЕЦЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ЕКОНОМІКИ
І ТОРГІВЛІ
ім. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО

серія

ЕКОНОМІЧНІ
НАУКИ

Засновник

Донецький державний
університет економіки
і торгівлі ім. М. Туган-
Барановського

ВІСНИК

ДОНДУЕТ

науковий журнал
виходить 4 рази на рік
серія

Економічні науки

Виходить
з 1999 р.

№ 4(16) 2002

Журнал входить до Переліку наукових фахових видань, затвердженого ВАК України, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт. Бюлетень ВАК №3 / 2000 р.

Головний редактор Шубін О.О., кандидат хімічних наук, доцент
Заступник головного редактора Садеков А.А., кандидат економічних наук, доцент
Відповідальний редактор серії Омелянович Л.О., доктор економічних наук, професор
Відповідальний секретар серії Чайковська О.В., кандидат економічних наук, доцент

Члени редколегії серії:

Ландик В.І., канд. техн. наук, доцент
Амітан В.Н., доктор екон.наук, професор
Балабанова Л.В., доктор екон.наук, професор
Брітченко Г.І., доктор екон.наук, професор
Білопольський М.Г., доктор екон. наук, професор
Макогон Ю.В., доктор екон.наук, професор
Крихтін Є.І., доктор екон.наук, професор
Сальников О.М., канд.екон.наук, професор
Поклонський Ф.Є., доктор екон. наук, професор
Чацкіс Ю.Д., канд.екон.наук, професор
Семенов А.Г., доктор екон.наук, професор
Бакунов О.О., канд.екон.наук, доцент
Сухарев П.М., канд.екон.наук, доцент

Відповідальний за випуск Мельникова Л.Г.
Технічний редактор Шелудько О.І.

Редактори Михайлик Л.М.
Селікова Л.В.

Коректор Плахтій Л.Я.

Комп'ютерна верстка Кудріна М.О.

Реєстраційне свідоцтво
КВ №3520 від 13.10.98 року
видано Міністерством
інформації України

Усі права захищені.
Передрук і переклади
дозволяються лише зі згоди
автора та редакції

Рекомендовано до друку
Вченою радою Донецького
державного університету
економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського,
протокол № 3
від 31 жовтня 2002 р.

Мова видання:
українська та російська

Комп'ютерний оригінал-макет виготовлено в редакційно-видавничому відділі
Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського

Адреса редакції журналу: 83050, м. Донецьк, вул. Щорса, 31

© Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського

Телефон: (062) 337-93-61. Факс: (0622) 92-83-16. E-mail: bvn@dgci.donetsk.ua

ЗМІСТ

ПЕРЕХІДНА ЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Садсков А.А., Катрич В.М. Екологічна сертифікація в Україні і міжнародна практика її проведення	4
Горожанкіна М.Є. Соціальний капітал суспільства та його інфраструктурне забезпечення	12
Брігченко І.Г. Споживче кредитування в Україні: поточні тенденції та шляхи вдосконалення	18
Кендюхов О.В. Теорія марочного капіталу: базові аспекти.....	24
Чайковська О.В., Райзерова М.В. Чистий грошовий потік як індикатор фінансового стану підприємств	30
Стоян О.В. "Екологія духу" в соціальній і економічній сферах: домінантний вплив страсті (пристрасті) на життєдіяльність організму	35
Попова І.В. Парадигма розвитку фондового ринку в контексті глобалізації	40
Морозова О.А. Аналіз стану й основних напрямків розвитку чорної металургії в Україні	45
Меліхов А.А. Вплив галузевих програм зайнятості на ринки праці промислових регіонів.....	54
Круковська С.А., Камінський П.Д. Вплив державної політики на формування механізму сталого розвитку підприємства.....	61
Карсекін В.І., Розметова О.Г. Економіко-правові аспекти інвестиційної привабливості України.....	67
Ярошенко Ф.О. Про необхідність модернізації податкової служби.....	73

ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ

Косова Т.Д., Лук'янченко В.О. Економічний стан і перспективи розвитку малого підприємництва Донецького регіону	78
Гевко О.Б., Синькевич Н.І. Застосування принципів стратегічного маркетингу на українських підприємствах....	84
Кривенко Г.В. Конкурентні стратегії підприємства як основа одержання конкурентних переваг	89
Оліфірова Ю.О. Моделі управління грошовими потоками промислового підприємства.....	96
Нечаєв В.А. Гарантування корпоративних прав і соціальної відповідальності корпоративного підприємництва	103
Бевз Є.Г. Місце стратегічного аналізу в сучасному розвитку банківської системи України	108

Брадов В.В. Формування доходів на підприємствах друкованих засобів масової інформації	113
---	-----

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ І ПОСЛУГ

Аветисова А.О., Юрченко Ю.Ю. Ринок готельних послуг України: можливості громадського харчування	122
---	-----

Протопопова В.О., Стасюк Н.В. Оптимізація обсягів господарської діяльності як чинник підвищення ефективності підприємства	127
---	-----

Новак М.В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку готельного господарства в місті Києві	131
--	-----

Карсекін В.І., Хлопяк С.В. Оцінка інвестиційної привабливості туристично-рекреаційних регіонів України.....	138
---	-----

Мішенкова К.В. Готельне господарство України як складова інфраструктури ринку туристичних послуг.....	150
---	-----

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Гладкий О.В. Регіональні особливості зовнішньоекономічної діяльності України на ринку товарів і послуг	158
--	-----

Савіна І.В. Проблеми і перспективи розвитку торгово-економічного співробітництва України і Китаю.....	164
---	-----

Пенькова І.В. Обумовленість появи нових видів зовнішньоекономічної діяльності	170
---	-----

Мощенская Е.В. Особенности международной рекламы во внешнеэкономической деятельности	175
--	-----

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Оліфіров О.В. Моделювання ризику в процедурах контролю інформаційних систем управління... ..	182
--	-----

Узбек О.К. Реалізація методів автоматизації програмування	189
---	-----

Шепеленко О.В. Про використання теоретико-ігрового підходу при вирішенні економічних задач.....	196
---	-----

Вінда Є.В. Лінійні моделі економетрії в міжнародних економічних відносинах України.....	202
---	-----

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ

Садсков А.А., Балабанова Л.В., Лутай Л.А., Сардак О.В. Підприємництво, менеджмент, маркетинг у новому тисячолітті.....	208
--	-----

Книжкова полиця	212
------------------------------	-----

Відомості про авторів.....	215
-----------------------------------	-----

Наша інформація	218
------------------------------	-----

Summary	219
----------------------	-----

3. Реформирование социальной сферы в условиях перехода к рыночной экономике / Под ред. Н.С. Слепцова. – М.: РАГС, 1999.
4. Социальная политика в странах с переходной экономикой / Под ред. С.В. Кадомцевой. – М.: ИКЦ "ДИС", 1997.
5. СССР и международное сотрудничество в области прав человека: доклады и материалы. – М., 1989.
6. Статистичний щорічник України. Державний комітет статистики України. – К.: Техніка, 2001.

УДК 336.77:330.567.22

СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Брітченко І.Г.

У статті розглядаються поточні закономірності розвитку банківських технологій споживчого кредитування, що лежать в основі системи стимулювання суспільного відтворення яка базується на підвищенні споживчих тенденцій у економіці. Пропонуються можливі шляхи їхнього розвитку й удосконалення.

В умовах розвитку ринкової економіки все більшої актуальності набуває споживче кредитування. У країнах Заходу кредитування фізичних осіб займає провідне місце серед операцій комерційних банків. Особливо поширився цей вид кредитування в США, де в 70-ті роки ХХ століття спостерігалось троєкратне збільшення обсягів виданих споживчих кредитів. У США система кредитування фізичних осіб склалась набагато раніше, ніж у країнах Західної Європи, що обумовило велику місткість ринку даної банківської послуги. У цьому сенсі США являє найбільш позитивний приклад розвитку системи споживчого кредитування.

У законодавчій практиці України під споживчим кредитом розуміється кредит, виданий виключно в національній грошовій одиниці фізичним особам-громадянам України для придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг, який повертається в розстрочку, якщо інше не передбачено кредитним договором. Згідно зі змінами, внесеними в Положення НБУ "Про кредитування" від 07.05.2001 року, скасовано заборону на надання споживчого кредиту строком більше, ніж 10 років.

Говорячи про споживче кредитування, необхідно відзначити, що в якості товарів тривалого користування виступають не тільки автомашини чи, скажімо, побутова техніка, а й придбання нерухомості в розстрочку, а також товарів та послуг в роздрібній мережі через дебетові картки, які поширились у західних країнах. В Україні досить поширені кредитні картки, що дозволяють їх власникові здійснювати купівлю понад залишку на його картковому рахунку в межах встановлених лімітів.

Споживче кредитування має велике значення у зв'язку з тим, що через фінансування покупок банками суттєво розширюється ринок товарів та послуг. Це особливо актуально в тих видах діяльності, де продавці щоденно зустрічаються з конкуренцією та обмеженістю попиту, і де збільшення обсягів продажу носить проблематичний характер – продаж автомобілів, меблі, аудіо-, відео-, побутової техніки, кредити на придбання нерухомості.

Перешкодою розвитку споживчого кредитування в Україні є практично повна відсутність відповідної законодавчої бази та економічної стабільності в країні. Так, наприклад, в США розроблений та діє Єдиний кодекс споживчого кредиту. Наведений в

Положенні НБУ "Про кредитування" механізм функціонування системи кредитування стосується кредиту взагалі, а не певних його видів. До того ж, механізм роботи судів та вирішення господарських суперечок недосконалий, а господарське законодавство не має чіткої специфікації. Звідси високий ризик можливих фінансових втрат внаслідок форс-мажорних обставин. Що стосується економічної стабільності, то з боку фізичних осіб при довгостроковому кредитуванні існує небезпечність втрати ними роботи та, відповідно, стабільного доходу; з боку банків – ризик фінансової нестабільності, а звідси нездатність виконати зобов'язання.

Тим не менш, кредитування фізичних осіб в Україні поступово набуває масового характеру. Наприклад, частка споживчих кредитів в кредитному портфелі КБ "Приватбанк" на 29.04.2002р. склала 13,51% або 7,37% активів, з якої понад 76% приходилось на кредити фізичним особам у іноземній валюті.

Розглядаючи практику кредитування фізичних осіб, що склалася в Україні, відзначимо, що банки пропонують клієнтам такі різновиди споживчого кредитування:

1. Кредитування житла – переважно носить недовгостроковий характер (до 5 років) і здійснюється небагатьма банками. При цьому відсоткові ставки кредитування сягають 15-20% річних у іноземній валюті та 36-41% у гривні. Лише банк "Аркада" пропонує своїм клієнтам кредити строком до 35 років та під 10,5% у іноземній валюті. Банки завжди вимагають від своїх клієнтів внесення авансової суми в розмірі 30-50% вартості об'єкту нерухомості, встановлюючи верхню межу кредиту.

Об'єкт нерухомості оформлюється у власність позичальника та одночасно з цим вноситься у заставу банку. Разом з цим, банки суттєво обмежують права в частині розпорядження власністю, адже банки не працюють з квартирами, де прописані неповнолітні, пенсіонери та інваліди будь-якої групи. Зрозуміло, що таких обмежень частково можна позбутися, якщо скасувати інститут прописки та ввести житловий кадастр, як це робиться за кордоном.

Головна проблема для позичальника складається не тільки в необхідності сплати відсотків за користування боргом – він змушений понести витрати, пов'язані із оформленням кредиту й страхуванням, а саме:

- послуги агентства нерухомості (до 5% вартості об'єкта), адже банки не будуть працювати безпосередньо з продавцями майна – фізичними особами;
- згідно із законом України "Про заставу" об'єкт застави повинен бути застрахований – робиться це за рахунок позичальника (1% вартості нерухомості);
- державне мито при оформленні застави (0,1% вартості нерухомості);
- послуги нотаріуса та бюро технічної інвентаризації;
- послуги за оформлення кредиту банком (до 10 доларів США).

Відзначимо, що подібні витрати залежать тільки від вартості нерухомості, а не від суми кредиту, що дуже не вигідно клієнтам, які сплачують майже усю вартість нерухомості власними коштами, і яким потрібна незначна сума кредиту.

2. Кредити на купівлю автомобілів – позичальник несе майже ті ж самі витрати, що й при придбанні нерухомості. При цьому авансовий внесок складає 25-50% вартості автомобіля (для вітчизняних та російських авто він вищий, ніж для імпортованих). Стандартний строк складає 18-36 місяців, проте, іноді, становить до 2,5 років (для вітчизняних авто строк нижчий). Відсоткова ставка залежить від строку кредитування та марки авто. Автомобіль виступає забезпеченням та підлягає обов'язковому страхуванню громадянської відповідальності за рахунок власника.

3. Кредит на купівлю товарів у розстрочку. У зв'язку з тим, що в цьому випадку питомі витрати банку на кожний кредит будуть найбільші, банки встановлюють кілька меж: мінімальну вартість товару, мінімальний початковий внесок (25-40% вартості товару), мінімальну суму кредиту, максимальний розмір кредиту (як правило, кратний

місячному стабільному доходу позичальника, проте не більше певної суми). Строк подібних кредитів складає 12 місяців.

Отже, доцільно використовувати дві схеми, що зображено на рисунках 1 та 2, де беруть участь три сторони: банк, торгове підприємство та споживач. У першому випадку торгове підприємство кредитує споживача з обігових коштів за рахунок їх поповнення в банку. В іншому випадку безпосереднім кредитором споживача виступає банк, а торгове підприємство отримує платіж на свій рахунок від банку.

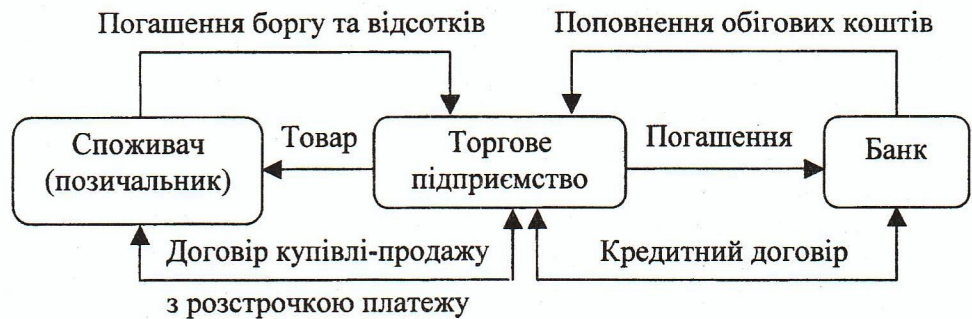

Рисунок 1 – Схема кредитування споживача за рахунок обігових коштів продавця

Рисунок 2 – Схема кредитування споживача за рахунок банку

У кредитуванні також можуть брати участь кредитні спілки та інші фінансові інститути. Недоліки взаємодії торгових підприємств із кредитними спілками полягають у наступному:

- високі ставки, що доходять до 50% (таким чином кредитна спілка страхує себе від ризику несплати), тому подорожчання товару в розстрочку значне;
- покупець повинен стати членом кредитної спілки та сплатити організаційний внесок, адже кредитна спілка може надавати кредити виключно своїм членам;
- кредитні спілки не мають достатньо коштів для кредитування значних сум.

Перевага кредитних спілок перед банками в тому, що вони готові працювати навіть з невеликими торговцями, у той час як банки, в основному, із великими торговими мережами. До того ж, кредитні спілки не висувають вимог відносно максимальної частки офіційної заробітної плати клієнта, що може бути спрямована на сплату боргу за кредитом (банки встановлюють цю частку на рівні 50 відсотків). Адже серед фірм України дуже поширилась практика виплати заробітної плати "в конвертах", що значно вища за офіційну, вказану за даними бухгалтерського обліку.

Ще одним недоліком участі банків в схемі кредитування є досить тривала процедура оформлення кредиту, адже клієнт повинен представити цілу низку довідок. Щоправда, в останній час банки значно скоротили перелік необхідних для отримання кредиту до-

кументів. Кредитна спілка ж оформлює кредит всього за 3 дні, у банку цей час може розтягнутися до 7 днів (тільки в деяких – "Правекс-банк", "Аваль" – 2-4 дні).

4. У зв'язку з поширенням кредитних карток банки почали пропонувати кредитні ліміти за пластиковими картками. Під кредитним лімітом розуміємо суму, в межах якої банк зобов'язується проводити кредитні операції з картковим рахунком клієнта в разі відсутності на ньому коштів. Цю суму можна використати частинами, проте не більше розміру встановленого кредитного ліміту. При цьому плата стягується банком лише за дійсний час користування реально отриманою сумою.

Кредитний ліміт може встановлюватися на наступні види кредитних карток у їх валюті: зарплатні, пенсійні та особисті картки. Банки пропонують два типи кредитних лімітів: торгові та фінансові. Фінансові ліміти, крім здійснення покупок й сплати послуг в торгово-сервісній мережі, дозволяють отримувати готівку. Вітчизняні банки вимагають забезпечення за кредитними лімітами, в якості якого можуть виступати:

- кошти на депозиті в даному банку;
- кошти на депозиті в даному банку особи, що виступає гарантом;
- гарантії й поручительства платоспроможних підприємств;
- застава нерухомості й транспортних засобів.

Незважаючи на це, існує можливість отримання кредитного ліміту без забезпечення (наприклад, на зарплатні та пенсійні картки, або на особисті картки із врахуванням позитивної кредитної історії клієнта). Існує практика відкриття кредитних ліній до зарплатного карткового рахунку особи на строк до 12 місяців. У даному випадку кредит оформлюється без застави, а порядок погашення такий – використана сума кредиту та нараховані відсотки автоматично погашаються при надходженні зарплатні на картковий рахунок, після чого кредитну лінію можна використовувати у повному обсязі до завершення строку дії кредитної угоди.

Взагалі, використання кредитних карток вигідно для торгових підприємств, бо при сплаті товарів кредитною картою споживач втрачає нагоду скористатись стандартними знижками, що можуть діяти в цей час (3-5% вартості товару).

Найважливішим пунктом кредитної угоди є порядок нарахування та сплати відсотків й основної суми кредиту, тобто розроблення графіку платежів.

Українські банки використовують наступну схему погашення: прості відсотки за кредитами нараховуються на залишок боргу та сплачуються щомісяця. Основна сума кредиту сплачується щомісяця рівними частинами. Зрозуміло, що в такому разі відсоткова ставка за кредитом нижче вказаної банком, адже клієнт сплачує відсотки лише за фактично використаною сумою кредиту. Клієнт має право погасити всю суму кредиту достроково, таким чином уникаючи сплати зайвих відсотків.

Відсотки за період (місяць) можна підрахувати за наступною формулою:

$$B = K_0 \cdot i \cdot \frac{N}{365}, \quad (1)$$

де K_0 – залишок заборгованості за основною сумою на початок періоду;

i – річна відсоткова ставка;

N – кількість днів в періоді (місяці).

За деяких незначних припущень, знаючи річну відсоткову ставку (i), кількість платежів (місяців) за час дії кредитної угоди (n) та кількість платежів на рік ($m=12$), можна вирахувати дійсну відсоткову ставку (B_r), що буде сплачена за кредитом за формулою:

$$B_r = \frac{i \cdot (n+1)}{2 \cdot m} \quad (2)$$

(ця відсоткова ставка не пов'язана з певним періодом часу). Відзначимо, що навіть через нерівність кількості днів у місяці помилка при використанні вказаної формули не перевищує 1% від суми дійсно нарахованих відсотків, а при періодах більше одного року помилка набагато менше (менше 0,5%).

Можна виділити й іншу схему нарахування відсотків та сплати суми боргу, що має місце в практиці США. У даному випадку відсотки нараховуються відразу на всю суму кредиту. Щоб спланувати графік погашення заборгованості (а він являє собою послідовність рівних платежів), необхідно розділити кожний платіж на суму погашення основної суми боргу та відсотки за кредитом. Для цього використовується "правило 78", тобто правило суми порядкових номерів місяців року. Якщо ми взяли кредит на рік із щомісячним погашенням, то при першому платежі сплата відсотків складе 12/78 від загальної нарахованої суми відсотків, при другому платежі – 11/78 загальної суми відсотків і т.д. Останній платіж відсотків складе 1/78. Таким чином, відсотки погашаються прискорено і являють собою арифметичну прогресію, що зменшується. Аналогічно діють, якщо період часу більший за рік.

Знаючи загальний щомісячний платіж (як відношення загальної суми боргу і нарахованих за ним відсотків до кількості платежів за час дії угоди) та щомісячну сплату відсотків, можна вирахувати щомісячне погашення основної суми боргу як їх різницю. Як результат, досягається рівність щомісячних платежів на період дії угоди.

Ми пропонуємо іншу схему нарахування відсотків, що поєднує в собі дві попередні, і тому, на наш погляд, є більш ефективною та зручною, як для позичальників кредиту, так і для самого банку, бо забезпечується рівність платежів, а відсотки нараховуються на залишок боргу.

У даному випадку ми знаємо суму сплати відсотків при першому платежі, отже, нам потрібно визначити виплату основної суми боргу при першому платежі. Шляхом математичних перетворень не важко отримати наступну формулу, що базується на зростаючій геометричній прогресії:

$$A_1 = \frac{K \cdot (q-1)}{(q^n - 1)}, \text{ причому } q = \left(1 + \frac{i}{m}\right), \quad (3)$$

де A_1 – виплата основної суми боргу при першому платежі клієнту;

K – загальна сума кредиту (без нарахованих відсотків);

i – річна відсоткова ставка за кредитом;

n – кількість платежів (місяців) за час дії кредитної угоди;

m – кількість платежів за кредитною угодою на рік ($m=12$).

Далі нарахування відсотків йде за стандартною схемою, що використовують банки України, тобто на залишок боргу. Наступні виплати основної суми боргу можна визначити, як $A_2 = A_1 \cdot q \dots A_n = A_1 \cdot q^{n-1}$ (члени геометричної прогресії), або розраховується загальна щомісячна сума платежу (щомісячне погашення основної суми боргу плюс відсотки), що буде постійною для всіх періодів, та визначається залишок боргу на кінець першого періоду. Знаючи загальну щомісячну суму платежу та відсотки до сплати на наступний період, ми можемо визначити A_2 і т.д.

Приклад. Нехай вартість квартири становить 10000 у.о. Клієнт сплачує за власні кошти 8000 у.о. Сума кредиту становить 2000 у.о. під 18% річних у іноземній валюті на строк 12 місяців. Результати підрахунків представимо у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1 – Календар розрахунку остаточної вартості нерухомості

Місяць	Сума погашення кредиту	Сума відсотків	Загальна сума погашення	Залишок заборгованості
1	153,36	30,00	183,36	1846,64
2	155,66	27,70	183,36	1690,98
3	158,00	25,36	183,36	1532,98
4	160,37	22,99	183,36	1372,62
5	162,77	20,59	183,36	1209,85
6	165,21	18,15	183,36	1044,64
7	167,69	15,67	183,36	876,95
8	170,21	13,15	183,36	706,74
9	172,76	10,60	183,36	533,98
10	175,35	8,01	183,36	358,63
11	177,98	5,38	183,36	180,65
12	180,65	2,71	183,36	0,00
Підсумок:	2000	200,32	2200,32	

Тобто, за нашою методикою клієнт реально сплатить 200,32 у.о. або 10,02% від суми кредиту, а за методикою вітчизняних банків загальна сума відсотків становить 196 у.о. або 9,8% суми кредиту. Проте, різниця в сумі відсотків незначна, й клієнт вносить щомісяця рівні суми платежів. При використанні нашої методики сплачувана сума відсотків поступово зменшується й більша частина йде на погашення основної суми боргу. А методика банків призводить до того, що початковий та останній платежі сильно відрізняються (особливо за великої ставки відсотків), що в умовах стабільного рівного доходу позичальника не вигідно.

Банки почали освоювати й ломбардне кредитування, тобто видачу кредитів під заставу речей з дорогоцінних металів. У такому разі кредит можна отримати під 0,5-0,8% у день. Клієнт зобов'язаний застрахувати заставу (0,05% від суми оцінки дорогоцінного виробу), що зберігається у банку безкоштовно. Строк кредитування складає від 7 днів до 1 місяця із можливістю дострокового погашення.

Проте дуже часто ломбарди здатні запропонувати клієнтам більш гнучкі та привабливі умови кредитування, ніж банки, бо ломбарди, насамперед, не обмежені певним рівнем рентабельності у своїх діях. Процедура документального оформлення кредиту в більшості банків значно триваліша, ніж у ломбардах. До того ж, деякі ломбарди готові брати у заставу не тільки вироби з дорогоцінних металів, а й інші речі. У ломбардів відсутні обмеження відносно розміру кредиту, банки ж завжди встановлюють мінімальний рівень через високі питомі витрати видачі малих кредитів.

На основі аналізу поточної ситуації й узагальнення можна виділити наступні проблеми розвитку системи споживчого кредитування в Україні:

- високі ставки за кредитами через економічну нестабільність в країні;
- недосконалість господарського законодавства;
- існування інституту прописки та намагання захистити соціально вразливі верстви населення шляхом обмеження прав власників житла;
- практично повна відсутність кредитів на строк понад 5 років, що робить придбання житла в розстрочку абсолютно не привабливим;
- висока вартість та тривалий термін оформлення документів через небажання банків працювати без участі агентств нерухомості та бюрократизацію процедури видачі кредитів;

- майже повна відсутність кредитування фізичних осіб без застави або забезпечення, не врахування позитивної кредитної історії позичальника;
- незначна конкуренція з боку інших фінансових установ, що не створює стимулів для покращення якості послуг з кредитування фізичних осіб банками;
- цілеспрямована політика багатьох банків, що мають достатні ресурси для кредитування (особливо кредитування придбання нерухомості), на роботу виключно з великими юридичними особами. При цьому кошти населення держави розглядаються лише як джерело формування депозитної бази банку.

Список літератури

1. Бритченко И.Г. Системность банковского дела и реальный капитал. – Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 1998. – 134 с.
2. Закон України № 2654-ХІІ від 02.10.92 р. "Про заставу" (в редакції від 21.12.2000).
3. Положення НБУ № 246 від 28.09.95 р. "Про кредитування" (в редакції від 4.12.2001).
4. Побединська В. Проблеми споживчого кредитування в Україні // Вісник НБУ. – 1999. – №2. – С. 42-43
5. Чайка О., Карасьова З. Кредитування фізичних осіб під заставу дорогоцінних металів за участю ломбарду // Вісник НБУ. – 2000. – № 5. – С. 12-13
6. Чиняева Е. Простой депозит уже в прошлом // Эксперт. – 18.09.2000. – № 34 (245).

УДК 330.133:659.126

ТЕОРІЯ МАРОЧНОГО КАПІТАЛУ: БАЗОВІ АСПЕКТИ

Кендюхов О.В.

У статті проведено аналіз економічної сутності торгової марки, розкрито її зміст як засобу створення нової вартості; обґрунтовано поняття марочного капіталу; наведено основні джерела цінності торгової марки; показано роль реклами в капіталізації торгової марки.

В основі створення успішної торгової марки лежить питання про додану вартість. Існування суб'єктивних переконань щодо вартості марочних товарів підтверджується незліченними прикладами. Тести, в яких споживачам пропонувалося оцінити конкуруючі продукти наосліп, без назв, не рідко виявляють відсутність стійких переваг. Але якщо виробу привласнюється ім'я Coca Cola, Marks & Spencer, Sony чи Rolex, у перевагах покупців відбувається рішучий поворот. Споживачі не просто обирають сильну марку, але й охоче платять за товар чи послугу, які продаються під відомою торговою маркою, більш високу ціну. Що ж являє собою торгова марка як джерело нової вартості?

Припустимо, що ви збираєтеся придбати костюм. Якщо ви виберете костюм такої всесвітньо відомої торгової марки, як Versace, подібна покупка може обійтися вам у 3000\$. Якщо ж ви захочете купити звичайний, "нефірмовий" костюм, виготовлений з такого ж матеріалу, його ціна не перевищить 300\$. Навіть не вдаючись у крайності і не намагаючись знайти щось найвищою мірою унікальне і незвичайне, ви зможете переконатися, що різниця в ціні двох костюмів, виготовлених з одного матеріалу, складає 1000 відсотків. При цьому найретельніше їхнє вивчення продемонструє, що вони мало чим відрізняються один від одного з погляду енергії чи ресурсів, витрачених на їхнє виготовлення, так само як і з погляду роботи ткачів, фарбарів, швачок, які брали участь у їхньому створенні. Костюм від Versace не виявиться у три рази важчим, не буде відрі-

4. До статті додаються реферат (російською та англійською мовою), який являє собою стислу анотацію статті, обсягом 5-7 рядків (200-300 знаків), де обов'язково вказується назва статті, повне ім'я та прізвище авторів, авторська довідка та рецензія або витяг з протоколу засідання кафедри про рекомендацію щодо публікації.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

ЕКОЛОГІЧНА СЕРТИФІКАЦІЯ В УКРАЇНІ І МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Садеков А.А.

Розглянуто роль міжнародних стандартів ISO серії 14000 (система управління навколишнім середовищем) у вирішенні однієї з найважливіших суспільних проблем нового століття – проблеми екології...

Необхідність введення в Україні екологічної сертифікації й аудиту обумовлена не тільки удосконаленням механізму природокористування, але й міжнародним співробітництвом України із зарубіжними країнами, що постійно розширюється...

Список літератури

1. Герасимчук З. Научные основы исследования экологической безопасности как фактора устойчивого развития // Экономика Украины. – 2000. – № 11. – С. 62-69.

Реферат і авторська довідка оформлюються окремими файлами.

Садеков Алімжан

Екологічна сертифікація в Україні і міжнародна практика її проведення

Розглянуто роль міжнародних стандартів ISO серії 14000 (система управління навколишнім середовищем) у вирішенні однієї з найважливіших суспільних проблем нового століття – проблеми екології...

Sadekov Alimzhan

Ecological Certification in Ukraine and International Experience of Its Realization

The article examines significance of ISO international standards of the series '14000' (System of environmental management) in solving one of the most important social problems of the century – the problem of ecology...

Авторська довідка

1. Прізвище, ім'я та по батькові	Садеков Алімжан Абдуллович
2. Науковий ступінь	кандидат економічних наук
3. Вчене звання	доцент
4. Місце роботи, посада	проректор з наукової роботи ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського
5. Контактний телефон та адреса	337-94-17
6. Назва статті	Екологічна сертифікація в Україні і міжнародна практика її проведення

Формат 60×84/16. Підписано до друку 23.12.2002
Папір офсетний. Друк-ризографія. Гарнітура "Таймс".
Ум.друк.арк. 22,8 Тираж 300 прим.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 1106 від 5.11.2002 р.